

Motion till riksdagen 2021/22:2474

av **Cassandra Sundin m.fl. (SD)**

Nationella minoriteter i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att ytterligare tillgängliggöra kulturarv tillhörande de nationella minoriteterna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att på alternativt sätt tillgå nationella minoritetsspråk inom välfärdssektorn i delar av landet som inte utgör förvaltningsområden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till åtgärder för att säkra sydsamiskans fortlevnad och förvaltning samt höja språkets status och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att tillsammans med övriga nordiska länder med samisk befolkning inrätta ett gemensamt samiskt språkcentrum och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges nationella minoriteter utgörs idag av samer, tornedalingar, sverigefinnar, judar och romer. Lagen om nationella minoriteter gäller i hela Sverige och beskriver de rättigheter minoriteterna har, såväl i hela landet som i de särskilda förvaltningsområden som finns för samiska, meänkieli och finska.

I Sverigedemokraternas ideologiska grund finns en generell assimileringssprincp där nyckeln till nationell sammanhållning är gemenskap och samhörighet. Den lagstadgade särställning de nationella minoriteterna har och den historiska hävd som finns att ta med i beaktning gör dock detta till undantag i frågan om assimilering.

Såväl de nationella minoriteternas kulturer som den svenska kulturen utgör tillsammans Sveriges samlade kulturella grund vilken Sverigedemokraterna värnar. Vårt lands kulturarv och historia är två viktiga grundpelare för samhällets identitet där identiteten är ledstjärnan i frågan om ett sammanhållet Sverige.

Ett tillgängligt kulturarv

De historiska, kulturella och språkliga variationer landets nationella minoriteter har är samhället skyldigt att värna och vårda. Rikt är det kulturarv som utgör grunden för individens och sammanhangets identitet. Som nationell minoritet är rätten till kultur, språk och identitet grundläggande i en demokrati, på samma sätt som rätten till kultur, språk och identitet tillhörande majoritetsbefolkningen. Oberoende av om individen identifierar sig med enbart den nationella minoritetens kultur, majoritetsbefolkningens kultur eller båda kulturer är rättigheten till dem grundläggande. Viktigt att värna är också individens frihet att själv välja tillhörighet eller tillhörigheter. Med anledning av detta bör möjligheterna att ytterligare tillgängliggöra kulturarv tillhörande de nationella minoriteterna utredas.

Nationella minoritetsspråk inom välfärdssektorn

Rätten till sitt nationella minoritetsspråk är en väsentlig del av förutsättningarna att vårda och förvalta sin kulturella identitet. Förvaltningsområden finns för tre av minoritetsspråken där särskilda rättigheter och möjligheter finns. För de språk som inte har förvaltningsområden i landet och i de områden i landet som inte har förvaltningsuppdrag är det dock svårt att tillgå språkligt utbud inom välfärdssektorn. Med anledning av detta bör möjligheterna att på alternativt sätt tillgå sitt minoritetsspråk inom välfärdssektorn utredas.

Sydsamiskans bevarande

I Unescos (FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur) språkatlas över vilka språk som är hotade i världen framgår att samtliga samiska språk klassas som hotade. Med detta menas att de som talar något av de samiska språken försvinner eller övergår till att tala ett annat större språk.

Minoritetsgruppers språk har genom historien förtryckts, försummats och övergivits över hela världen. Dock kan språk återupptas och återfå kraft i nya generationer där det finns intresse för kulturarv och rötter. Genom att bland annat undervisa, synliggöra och forska om språket kan trenderna stimuleras ytterligare. En viktig del kan också vara att författa skrifter och böcker inom och på språket för kommande generationers skull.

Det sydsamiska kulturcentret Gaaltije bedriver en mångfacetterad verksamhet som syftar till att främja det sydsamiska språket, dess kultur och historia, men också samiskt näringsliv i regionen. Gaaltije fyller en viktig funktion i bevarandet av såväl det sydsamiska språket som dess kulturarv. Dock har man under lång tid varit beroende av projektstöd, vilket ger en lång osäkerhet. Här är det viktigt med ökade resurser för att säkra Gaaltijes framtida fortlevnad.

Den socialdemokratiska regeringen lagstiftade under 1900-talet om bland annat ett förbud att tala det egna modersmålet, vilket i praktiken innebar till exempel att barnen inte fick prata samiska i skolan. Detta bidrog starkt till att talandet av de samiska språken minskade och att den nya generationen inte fick möjligheten att lära sig språket ordentligt då det uteblev genom hela undervisningen. Särskilt utsatt har sydsamiskan varit då språkbytesprocessen pågått under en längre tid i det sydsamiska området jämfört med det nordsamiska. Sydsamiskans utarmning har dock pågått under en längre tid än så. I området togs många nybyggen upp från 1600-talet och långt in på 1800-talet.

Det dominerande språket blev svenska även på grund av att man undanträngde renskötseln mer och mer.

Kultur och språk har starka band till varandra och följer ofta trender sida vid sida. Därför är bevarandet av den samiska kulturen extra viktig även när det gäller detta. Det är framförallt en fråga om identitet, rötter, ursprung och kulturellt arv. Med anledning av detta är det av stort värde att arbeta för bevarandet av de samiska språken då dessa utgör en del av såväl det samiska kulturarvet som det svenska, då samerna är ett urfolk i Sverige.

Gemensamt samiskt språkcentrum

I Norge har man sett betydelse av att ha en fristående samisk högskola genom inrättandet av den samiska högskolan i Kautokeino 1989, vilken är det enda helt samiska högre utbildningsinstitutet. Dock riktar sig den samiska högskolan i Kautokeino i första hand till samer i norra Norge med nordsamiska som modersmål, då nordsamiska är det huvudsakliga undervisningsspråket. Det kan således vara mycket begränsade möjligheter för samer som talar ett annat samiskt språk, samer med norska/svenska/finska som modersmål eller övriga intresserade av den samiska kulturen att studera vid högskolan. Med anledning av detta är det av stor betydelse att tillsammans med övriga nordiska länder med samisk befolkning inrätta ett gemensamt samiskt språkcentrum, för att säkra den samiska utbildningen och forskningen inom Sapmi även för icke-nordsamisktalande studenter och forskare.

I arbetet med bevarandet och förvaltandet av den samiska kulturen är många delar viktiga. Inrättandet av ett fristående samiskt universitet skulle också kunna vara en starkt betydande satsning då utbildnings- och forskningsmöjligheterna skulle utökas, vilket är en förutsättning för den samiska kulturens bevarande. Det är dock viktigt att undervisningsspråken vid ett samiskt universitet är varierade, och att studenter har möjlighet att studera på sitt samiska språk eller på svenska. Gällande de samiska språkens variation bör utbudet omfatta de olika regionernas samiska huvudspråk.

Cassandra Sundin (SD)

Aron Emilsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Jonas Andersson i Lingham (SD)